

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ПРО НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Проблема зобов'язань про надання освітніх послуг в цивілістичній науці України на даному етапі виключно актуальна. Право на одержання освіти є одним із конституційних соціальних прав громадянина. Однією із тенденцій розвитку освітянської діяльності в сучасних умовах є розширення платних послуг в цій соціальній сфері [1, с. 1]. І це стосується не тільки приватних закладів освіти. Платні освітні послуги надають також державні та комунальні заклади освіти.

Не дивлячись на те, що договірна форма надання оплатних освітніх послуг стає найбільш популярною, правові дослідження зобов'язань, які виникають за таким договором, не були предметом широких досліджень в Україні. У вітчизняній юридичній літературі під договором про надання платних освітніх послуг розуміють домовленість, згідно з якою виконавець зобов'язується надати освітні послуги шляхом здійснення заходів навчального, методичного, організаційного і матеріально-технічного характеру, обсяг, зміст і характер яких повинні відповідати державним стандартам освіти та/або домовленості сторін, а у передбачених законодавством випадках підтвердити рівень і обсяг отриманих замовником знань, а замовник зобов'язується брати особисту та активну участь у споживанні наданих послуг і оплатити зазначену діяльність [7, с. 4]. Тобто дослідник під об'єктом зобов'язань закладу освіти розуміє виконання навчальної програми, яка повинна відповідати встановленим законодавством вимогам, чи здійснення заходів навчального, методичного, організаційного і матеріально-технічного характеру. При цьому на особу, яка навчається, покладається обов'язок «сприяти належному виконанню послуги замовником» та «приймати активну участь у споживанні наданих послуг».

Особливістю договору про надання освітніх послуг, на відміну від надання інших послуг, зазначає Л. М. Волчанська, є неможливість гарантування виконавцем досягнення високого результату своєї діяльності, оскільки він (результат) залежить не тільки від виконавця, але від самої особи, яка навчається, від її спроможності, уваги, старання, працелюбності [3, с. 4]. Так, у випадку невідповідності знань, навичок і умінь, встановленим законодавством вимогам, студент може не отримати документ про вищу освіту, а договір про надання освітніх послуг може бути достроково розірваний за ініціативою навчального закладу [14, с. 70].

На нашу думку, змістом послуг для набуття вищої освіти є дії навчального закладу з передання (поширення) інформації, яка відповідає вимогам (стандартам) встановленим законодавством. О. В. Кохановська

робить висновок, що інформацію можна розуміти як інформаційний продукт, ресурс, документ, тобто об'єкт, який може бути інформаційним товаром і предметом будь-яких правочинів, з урахуванням особливостей і специфіки його як об'єкту особливого роду [9, с. 8]. Що стосується освітніх оплатних послуг, то це є інформаційним продуктом, ресурсом, що є товаром.

Говорячи про істотні умови договору про надання освітніх послуг, слід зазначити, що вони закріплені відповідно до ч. 5 ст. 61 Закону України «Про освіту» [6] та ч. 6 ст. 64 Закону України «Про вищу освіту» [5] в затвердженому Наказом Міністерства освіти і науки України Типовому договорі про навчання, підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації або про надання додаткових освітніх послуг навчальними закладами [12].

З приводу закріплення істотних умов договору про надання освітніх послуг в підзаконному нормативно-правовому акті, а не в законі, слід наголосити на доцільності їх закріплення все ж у Законі України «Про вищу освіту», зважаючи на його значення для широкого кола осіб.

Крім того, слід зазначити, що судова практика іде шляхом поширення на відносини, які виникають між особами, що навчаються, та вищим навчальним закладом положень Закону України «Про захист прав споживачів». Дискусійним сьогодні є й питання, що стосується навчання за рахунок бюджетних коштів. Слід зазначити, що з цього питання існують різні точки зору щодо віднесення їх до педагогічних [16, с. 27], освітніх [13, с. 12], адміністративних [4, с. 8], соціально-забезпечувальних [2, с. 10], права соціального забезпечення [11, с. 370], цивільно-правових відносин [10, с. 61; 15, с. 406].

На думку В. В. Кваніної, та обставина, що особа, яка навчається, не оплачує за навчання, не впливає на висновок про цивільно-правову природу відносин вуз – студент. У наведеному випадку освітні послуги, що надаються вузом за рахунок бюджетних коштів, є для споживачів послуг безкоштовними, а для вузу – платним (витрати на навчання студентів фінансуються з державного та муніципального бюджетів) [8, с. 148-149]. Тобто фінансування освітніх послуг здійснює не споживач послуги, а держава чи інше публічно-правове утворення, що свідчить про його оплатний характер.

Виходячи з вищенаведеного видається можливим кваліфікувати відносини між вузом і студентом-бюджетником з приводу надання освітніх послуг як майнові. Такий умовивід дозволяє прийти до висновку про те, що відносини між зазначеними суб'єктами повинні регулюватися цивільно-правовим договором з надання освітніх послуг. В іншому ж випадку суттєво порушуватиметься принцип однаковості правового регулювання однотипних відносин.

Разом з тим, слід зазначити, що вітчизняне законодавство про освіту не вимагає оформлення договірних відносин між вузом і студентом-

бюджетником шляхом укладення договору. Так, укладення договору прирівнюється до видання наказу про зарахування студента до вузу. Зважаючи на те, що договір про надання вузом освітніх послуг належить до публічних договорів (вуз зобов'язаний укласти договір, якщо він в змозі надати таку освітню послугу) та договорів приєднання (у контрагентів вузу є лише право приєднатись до запропонованих умов договору в цілому), то особа, яка навчається, приєднується до умов договору.

Література

1. Астахов В. В. Правове регулювання функціонування в Україні вищих закладів освіти, заснованих на недержавній формі власності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / В. В. Астахов. – Х., 1999. – 19 с.
2. Белозеров А. В. Понятие и содержание обязательства по возмездному оказанию образовательных услуг: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / А. В. Белозеров. – М., 2000. – 20 с.
3. Волчанская Л. М. Договор возмездного оказания образовательных услуг в системе высшего профессионального образования: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Л. М. Волчанская. – Волгоград, 2002. – 20 с.
4. Голубкова Н. С. Особенности реализации конституционного права на образование в негосударственном образовательном учреждении в России: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Н. С. Голубкова. – М., 2002. – 24 с.
5. Про вищу освіту: Закон України від 17.01.2002 № 2984-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 20. – Ст. 134.
6. Про освіту: Закон України від 23.05.1991 № 1060-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 34. – Ст. 451.
7. Карчевський К. А. Платні освітні послуги вищих закладів освіти МВС України: цивільно-правовий аспект: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / К. А. Карчевський. – Х., 2001. – 19 с.
8. Кванина В. В. Особенности договора на оказание вузом образовательных услуг / В. В. Кванина // Сфера услуг: гражданско-правовое регулирование: сборник статей / под ред. Е. А. Суханова, Л. В. Санниковой. – М.: Инфотропик Медиа, 2011. – С. 143 – 171.
9. Кохановська О. В. Цивільно-правові проблеми інформаційних відносин в Україні автореф. дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.03 / О. В. Кохановська. – К, 2006. – 34 с.
10. Малеина М. Н. Договор о подготовке специалиста с высшим профессиональным образованием /М. Н. Малеина //Государство и право. – 2004. – № 8. – С.57 – 66.
11. Мурзин Д. В. Моделирование безвозмездного обязательства по оказанию услуг / Д. В Мурзин //Цивилистические записки: Межвузовский сборник научных трудов. Выпуск 2. – М.: «Статут». – Екатеринбург: Институт частного права, 2002. –С. 359 – 377.
12. Про затвердження Типового договору про навчання, підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації або про надання додаткових освітніх послуг навчальними закладами: наказ Міністерства освіти і науки України від 11 березня 2002 р. за № 183; зареєстровано в Міністерстві юстиції України

03.04.2002 р. за № 329/6617 // Офіційний Вісник України. – 2002. – № 15. – Ст. 831.

13. Сырых В. М. Введение в теорию образовательного права / В. М. Сырых. – М.: Центр образовательного законодательства РФ, 2002. – 340 с.

14. Федорченко Н. В. Зміст зобов'язань надання послуг з вищої освіти / Н. В. Федорченко // Підприємництво, господарство і право. – № 10. – 2010. – С. 70 – 73.

15. Чалий Ю. І. Проблеми визначення галузевої приналежності норм, що регулюють відносини з надання вищої освіти / Ю. І. Чалий // Актуальні проблеми цивільного, сімейного та міжнародного приватного права (Матвєєвські цивілістичні читання). Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 10 листопада 2011 року. – К.: Алерта, 2012. – С. 405 – 407.

16. Шкатулла В. И. Образовательное право: учебник для вузов / В. И. Шкатулла. – М., 2001. – 681 с.

УДК 346.1:613/614 (043.2)

Бондаренко Р. Г., Приймак А. В., студенти,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Малишко В. М., к.ю.н., доцент

ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАМОВНИКІВ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Традиційно суб'єкту відводиться роль «найбільш глибокого елемента правової структури», а в науці господарського права виокремлюється суб'єктна складова як одна з двох складових предмета галузі права [1, с. 11]. Дослідження господарсько-правового статусу замовників як спеціальних господарських організацій, уповноважених здійснювати державні закупівлі, крім суто теоретичного інтересу, має важливе практичне значення. По-перше, перманентними є суперечки щодо оптимального змістовного наповнення поняття, які супроводжується боротьбою вузько-приватних, суб'єктних інтересів із загальнодержавними. По-друге, оптимізація, в тому числі на суб'єктному рівні, здійснення закупівель в охороні здоров'я на децентралізованому рівні є об'єктом економічних реформ в Україні. Замовниками є суб'єкти господарського права, визначенні в ст. 1 Закону України «Про здійснення державних закупівель» [2], що здійснюють державні закупівлі у спеціально визначених випадках. Окрім загальних ознак господарсько-правового статусу замовників, ідентифікація у відносинах охорони здоров'я забезпечується за наявності однієї з таких умов: а) предметом господарського договору про закупівлю є основний предмет закупівель у сфері; б) основний, допоміжний предмет закуповується для потреб охорони здоров'я; в) замовником виступає заклад охорони здоров'я, суб'єкт, що надає соціальні послуги. Можна